

Bernardus Truijts¹, van Kartouizermonnik tot reguliere kanunnik van de orde van St. Augustinus in Sint Jakob op de Koudenberg te Brussel².

Francis Timmermans

Op 8 maart 1737³ werd Albert Charles Ferdinand Truijts gedoopt in de collegiale kerk van St-Goedele te Brussel als zoon van Jean Jacques Truijts, magister der school van de armen in dezelfde parochie, en van dame Catherine Marguerite Romer. Zijn familie blijkt over een zeker aanzien te beschikken in de welgestelde klasse van de stad, wat we kunnen afleiden uit het feit dat de getuigen bij de doop over een zekere notoriteit beschikten : Jean Albert Ferdinand de Beelen, auditeur generaal bij de Keizer in de Oostenrijkse Nederlanden, en Dame Charlotte de Thungen. Bij het doopfeest van een van zijn broers⁴ trad Dom Celestinus (Petrus Joannes Jacobus) de Coninck, religieus in de abdij van Affligem, op als getuige⁵.

-
- 1 Het weze mij toegelaten hier de heer Jan De Grauwe te bedanken voor zijn bekwame hulp bij het opstellen van dit artikel en voor de vertaling van de verschillende geraadpleegde latijnse documenten.
  - 2 Fr. TIMMERMANS, *Bernardus Truijts, De moine chartreux à chanoine régulier de l'ordre de St Augustin*, Colloque de Molsheim, F-67 (23-26 juin 2005), *35 ans de recherche et de spiritualité* (de akten van dit colloquium moeten nog verschijnen).
  - 3 Stadsarchief Brussel, doopregisters van de Sinte Goedele parochie « 8 martii 1737, *Albertus Carolus Ferdinandus filius legitimus Joannes Jacobi Truijts actualis magistris pauperum scholarium et Catharinæ Margaretæ Romer suscep : Dominicus Joannes Albertus Ferdinandus de Beelen auditor generali exercitus imperialis in Belgio Austriaco et Domina Charlotta Baronissa van Thungen* »
  - 4 Stadsarchief Brussel, doopregisters van de Sinte Goedele parochie « *Joannes Jacobus filius legitimus Jacobi Truijts actualis magistris pauperum huius parochiæ et Domicella Catharinæ Margaretæ Romer coniugum suscep. R^{chis} Dominus Petrus Joannes Jacobus Ceslestinus de Coninck presbyter et religiosus Abbatiae Afflighemiensis et Domicella Maria Catharina Marie* »
  - 5 W. VERLEYEN, *Necrologium van Affligem 1083-1992*, Brussel, 1993, p. 114 zegt dat Johannes de Koninck zoon was van Johannes Franciscus de Koninck, griffier van het graafschap Kruikenburg, Wambeek, Lombeek en Ternat, en van Magdalena Truyts, die een zus was van Jacobus Truyts, pastoor in Ternat.

Over zijn jeugd weten we hoegenaamd niets. Op 19 mei 1757, 20 jaar oud, vinden we hem terug aan de poort van het kartuizerklooster van Onze-Lieve-Vrouw-van-Gratie te Brussel waar hij die dag zijn intrede doet. Een jaar later legt hij er professie af onder de naam Bernardus. Op 20 december 1760 wordt hij diaken gewijd en op 16 mei 1761, priester. Hij is dan 24 jaar oud.

Over zijn beginjaren in het klooster vernemen we niets bijzonders, wel moet hij reeds heel vroeg gezondheidsproblemen hebben gekend; hij bekleedt er ook geen enkele functie binnen de gemeenschap. Zijn naam duikt voor het eerst op begin 1767 wanneer hij door diezelfde gezondheidsproblemen⁶ aan de Orde van de Kartuziers de toelating vraagt om over te stappen naar de Orde van de reguliere kanunniken van St-Augustinus in Brussel op de Koudenberg. Dit zal voor hem het begin betekenen van twee lange pijnlijke jaren.

De eerste brief waarover wij beschikken uit de belangrijke briefwisseling dateert van 30 oktober 1767 en is ondertekend door dom André Le Masson, procureur-generaal van de Orde der Kartuziers te Rome. In deze brief – geschreven in het Italiaans – bestemd voor de congregatie der bisschoppen en de regulieren, vraagt hij dezen, dom Bernardus toe te laten de kartuizerorde te verlaten en in te treden in een andere Orde, daar hij, gezien zijn gezondheidsproblemen, niet meer in staat is de harde ascetische levensregel van de Orde te volgen.

Op 19 april 1768 is er een nieuw document, niet ondertekend maar hoogstwaarschijnlijk van diezelfde procureur-generaal, gestuurd naar de aartsbisschop van Mechelen, waaruit we vernemen dat dom Bernardus Truijts vraagt om gedurende twee jaar de kartuizerorde te verlaten en het habijt van seculier priester aan te trekken en bij zijn broer in te trekken in afwachting van zijn overgang naar de abdij van de reguliere kanunniken van Sint Jakob op de Koudenberg⁷.

---

6 Bijlage I: medisch rapport betreffende dom Bernardus.

7 Aan dit verzoekschrift werd blijkbaar geen gevolg gegeven.

Een paar weken later, nl. op 12 mei, schrijft de Aartsbisschop van Mechelen (diocees waarvan de abdij afhangt) naar de abt van de abdij de volgende brief ⁸:

Monsieur,

Un certain Truijts Religieux Chartreux de Bruxelles, lequel vient d'obtenir de Rome la permission d'entrer dans un autre Ordre moins severe, s'adressera a vous pour trouver dans votre abbaije benevolum receptorem. Je scais que l'etat de sa sante tres mauvaise sera un grand obstacle a sa reception, aussi lui suffiroit il que vous vous engagiez de le recevoir quand il se trouveroit en Etat de rendre service a l'abbaije, ce qui vraisemblablement ne sera jammais en attendant ses Parents sont prêts a paijer une pension pour lui si vous voulez bien lui permettre de demeurer dans votre abbaije vous ne risquerez rien de lui faire cette faveur car je crains fort quil ne sera jammais en Etat d'etre reçue Cependant cette promesse lui suffiroit pour jouir de l'effet de la grace que le St Pere lui a accordée. Je n'ai pas pu lui refuser de vous en ecrire, car sa situation me touche et est digne de compassion. D'ailleurs cest un Religieux que je connois fort doux et tranquile qui ne vous causera aucun trouble si vous pouvez le consoler vous me ferez plaisir. Je suis au reste avec beaucoup d'estime

*Votre très affectionne serviteur
etoit signe l'Archeveque*

Dit schrijven wordt twee dagen later bevestigd door een nieuwe aanbevelingsbrief⁹ gericht aan abt Nicolas Cloquet die als volgt luidt :

Monsieur,

Le Pere de la Chartreuse de Bruxelles, Bernard Truijts, natif de cette meme ville, aiant fait des instances à la Cour de Rome à l'effet de pouvoir passer dans une autre Maison Religieuse,

---

8 Rijksarchief Brussel (Anderlecht). *Kerkelijk archief*, nr 6497, 12 mei 1768.

9 Rijksarchief Brussel (Anderlecht). *Kerkelijk archief*, nr 6497, 14 mei 1768.

ou par un regime de vivre plus conforme à sa complexion il puisse retablir sa santé, il vient de recevoir l'avis consolant que le S' Pere pourroit bien se determiner à lui accorder la permission qu'il sollicite, et la faculté de faire profession dans un autre Ordre; mais qu'avant tout il doit faire conster à Rome du choix qu'il a fait de cet ordre, et de la disposition ou l'on est qu'on veut bien l'y recevoir. Or il desireroit d'entrer dans votre Abbaie, Monsieur: S. E. L'Archeveque de Malines /: à ce que j'apprends:/ y consent, et doit vous en avoir escrit, ou est sur le point de le faire: L'on m'assure meme que ce Prelat verroit volontiers que vous accepties ce Religieux chez vous. Comme je le connois dereputation, je ne puis que m'interessier à son sort, et vous prier Monsieur de l'admettre dans votre abbaie au nombre de vos Religieux. Il est très possible que Truijts recupere en peu de tems sa santé: En ce cas vous n'aurés certainemen point de sujet de regretter d'en avoir fait l'acquisition. J'ai tout lieu de m'en persuader, et c'est ce qui m'engage à vous le recommander de mon mieux.

*Je suis aussi constament que sincerement
Monsieur Votre très humble et très obeissant
serviteur*

Bruxelles le 14 Maij 1768

Nog twee dagen later, nl. op 16 mei, schrijft dom Bernardus naar de abt van Sint Jakob op de Koudenberg¹⁰ en vraagt bij hem in te treden want, zo beweert hij, hij heeft de mondelinge toelating hiervoor verkregen van de Heilige Vader. Zijn aanvraag wordt gunstig onthaald want dezelfde dag nog geven de abt en het generaal-kapitel van Sint Jakob op de Koudenberg hem de toelating bij hen binnen te treden¹¹.

Met dit schrijven blijken de deuren van de abdij wijd open te staan om de zieke kartuizer welwillend te ontvangen zodat hij spoedig van zijn kwalen zal herstellen en een sterke gezondheid zal herwinnen. Helaas voor hem zal de formulering van deze laatste brief, zoals we zullen zien, voor beide partijen voor onenigheid zorgen qua interpretatie ervan. Inderdaad, enkele weken later ontvangt het bisdom van

---

10 Rijksarchief Brussel (Anderlecht), *Kerkelijk archief*, nr 6497, 16 mei 1768.

11 Rijksarchief Brussel (Anderlecht), *Kerkelijk archief*, nr 6497, 16 mei 1768.

Mechelen¹² een schrijven van de Heilige Stoel waarin deze de bisschop vraagt naar de versie van de abt te luisteren maar ook naar deze van dom Bernardus.

Op 26 augustus schrijft dom André Le Masson een nieuwe brief naar het bisdom Mechelen waarin hij herhaalt zijn toestemming te geven voor de overgang van pater dom Bernardus naar de abdij van Sint Jakob op de Koudenberg die bereid is hem te aanvaarden in hun midden. Hij rechtvaardigt deze beslissing op basis van een medisch rapport waarin wordt gezegd dat, indien men dom Bernardus enige kans van herstel wil geven, hij, onder andere vlees moet eten. Dit is in de Orde van de kartuizers onder geen enkel beding toegelaten door de *consuetudines* die de levensgewoonten van de kartuizers regelen (bijvoegsel I).

Op 14 september van hetzelfde jaar geeft een pauselijke bul dom Bernardus de toelating de kartuizerorde te verlaten en toe te treden tot een andere religieuze gemeenschap in hetzelfde diocees.¹³

Op 6 oktober schrijft dom Bernardus, wiens gezondheidstoestand, naar zijn eigen bewering, fel achteruitgaat, naar de aartsbisschop van Mechelen volgende brief:

Dans le tems que j'avois dispose le tout pour demander le consentement du General de notre Ordre pour ma translation, la providence Divine vient de m'accorder la faveur de recevoir hier par la poste d'Italie une copie authentique du Consentement que le procureur general a donné a S. Sainteté a cet effet, et que je prens la liberté de joindre ici, Cottee litt. D, afin que vous vouliez avoir la bonté de la présenter a S. Excellence dans la confiance que ce consentement du Procureur General de l'ordre qui represente a Rome le General meme, suffira pour pouvoir mettre en execution la Bulle de ma translation, d'autant que Monseigneur le President me l'a envoié pour qu'il puisse servir pour obtenir le Regime exequatus s'il seroit Necessaire, comme vous pouvez voir par la copie de la lettre que je joint a celle-ci

---

12 Archief Aartsbidom Mechelen, *Fonds de Franckenberg*, XVIII, brief van 8 juli 1768.

13 Rijksarchief Brussel (Anderlecht), *Kerkelijk archief*, nr 6497, Pauselijke bulla (met zegel).

au reste je ne sais aller rendre grace a Dieu de la circonstance inopinée que Sa Ste Providence daigne me procurer pour eviter tout delai, qui paroît si nuisible a ma reconvalescence, puisqu'encore accablé depuis hier d'une nouvelle Opression de poitrine, a quel sujet je viens d'etre saigné, la prolongation des secours necessaires a mon retablissement semblent etre parvenues au terme que Sa Misericorde a etabis(sic) pour ma consolation. d'aillieurs, Monsieur, n'ajant pas a la main a cause de l'absence de Mon frere, qui ne compte de retourner que demain, la copie en forme autentique de la bulle, j'ai crus entretems d'avoir vous envoie une autre copie qui me reste, vous priant de me faire savoir si Monseigneur auroit besoin de la copie autentique que j'aurai soin de vous envoyer d abort que je l'aurai entretems j'ai l'honneur d'etre du plus profond respect et de la plus parfaite reconnoissance

Monsieur

*Ce 6 8bre 1768. Votre tres humble et tres Obeissant serviteur
Fr. Bern: Truijts. chart.*

Nogmaals is hij er vast van overtuigd dat niets hem nog in de weg staat naar zijn overplaatsing, maar niets is minder waar: twee dagen later¹⁴ geven de abt en het kapittelgeneraal hem hun afwijzing tot opname te kennen zonder hun besluit hiervoor te motiveren!

Hac Die octava mensis octobris anni millesimi septingentesimi sexagesimi octavi nobis infrascriptis Abbate Nicolas Clocquet et Canonicus Regularibus Montis Frigidi Bruxellis, more ordinario capitulariter congregatis, prædictus Abbas proposuit nobis Rev: Patrem Truijts carthusianum Bruxellensem quatenus ipsum admittere vellemus ad habitum nostrum et noviciatum in ordine ad professionem nostram, et resolvimus unanimiter nos prædictum patrem carthusianum ad illa non admittere, nec umquam admissuros scilicet ut monasterii nostri religiosum, et hanc ultimam nostram resolutionem omnes subsignavimus Die, mense et anno suprascriptis

Nog dezelfde dag antwoordt Dom Bernardus het volgende aan de abt

---

14 Rijksarchief Brussel (Anderlecht), *Kerkelijk archief*, nr 6497, 8 oktober 1768.

Monsieur

Dans l'urgeante Nécessité qui me pressoit a supplier au S. Siege les Moïens de conserver ma Vie, ce qui est si Naturel a l'humanité, il m'est bien facheux d'apprendre que mes Enemis me suscitent des Obstacles en me voulant rendre coupables d'Ambition pour decrier faussement la supplique que j'ai eu l'honneur de vous faire et a vos Messieurs Capitulairement assemblé, et à laquelle par bienveillance vous avez bien voulu condescendre.

C'est a cet effet, Monsieur, que je prens a liberté de vous ecrire cette lettre, et d'ij joindre une qui également vous est adressée et a Vos Messieur Capitulairement assemblez, afin de detruire toutes les fausses Apparences dont les debats calomnieux de mes Adversaires veillent me faire croire capable à desabuser de la gratieuse bienveillance que vous avez eu a mon égard, et ainsi me faire tord dan vos Esprits pour la diminuer dans le moment que j'en ai le plus besoin.

Ma lettre ci jointe, en confondant mes Enemis par la declaration juridique solemnelle et volontaire avec laquelle je suis prette a desister de tous Emplois, Offices, ou dignités et d'admettre meme toutte condition, qu'il vous plairoit de me prescrire, si vous daigné m'admettre par Bienveillance a l'habit de votre Monastere et a l'Année de probation, pour l'effectuer ensuite, doit vous convaincre que mon innocence parle d'elle meme et que ce tout confrontez aux calomnieuses impostures rend ma justification indubitable.

J'ose donc Esperer, Monsieur, que, quelques mauvais prejugués, que les discours de mes adversaires pourroient avoir donnez contre moij, la gracieuse bontée et la misericordieuse bienveillance que vous avez daignez me temoigner, en les declarant en ma faveur par Votre acte Capitulaire, n'en serons plus susceptibles, en ij recourant comme au seule azile qui me reste.

Ainsi, Monsieur, ne pouvant douter que les maux, que la Calomnie cherche de faire souffrir tres injustement a une Malheureuse et innocente victime, qu'elle cherche a s'immoler, puissent manquer de fixer l'attention de votre Bienveillance pendant que votre justice et votre Compassion se disputerons toujour l'avantage de secourir l'innocence opprimée, je vous supplie tres humblement de ne pas m'abandoner dans ce, qui doit decider mon sort, mais de daigner ij faire sentir efficacement l'honneur de votre

puissant appui, a celui qui se fera toujours gloire de vous devoir la prolongation et la conservation de sa vie, etant avec le plus profond Respect

Monsieur

Votre tres humble et tres obeissant serviteur

F. Bern: Truijts chartr:

Ce 8 octobre 1768

Een nieuw element duikt op in deze zaak: de roddels en de geruchten die in de stad rondgaan maken gewag van het feit dat de waarschijnlijkste echte reden voor de overplaatsing van dom Bernardus is, dat hij een of ander officie in de abdij zou ambiëren¹⁵. Daar, beweert hij, is niks van aan. Zijn enige bekommernis is, zo vlug mogelijk een sterke gezondheid terugvinden.

De verwickelingen moeten de aartsbisschop ter oren zijn gekomen want deze richt een nieuw schrijven naar de abt van St.-Jakob op de Koudenberg dat als volgt luidt¹⁶:

Monsieur,

Il me revient, qu'il y a quelque difficulté pour la reception dans votre abbaie du Pere Truijts, Chartreux, dont je croiois l'affaire entierement et d'autant plus arrangée, qu'apres que je vous l'avois recommandé; j'ai été informé, que vous et votre Chapitre aviez pris des resolutions conformes aux vues de ce Pere, et qu'en consequence on etoit déterminé à le recevoir chez vous: Dans cet etat des choses, je ne puis pas me dispenser de vous en ecrire de nouveau, desirant, que vous vous pretiez et disposiez les choses auprès de Chapitre de maniere qu'on donne effet aux resolutions precedentes, et qu'on reçoive le Pere Truijts: vous me ferez plaisir de contribuer par là au soulagement de ce pauvre Religieux et je vous en scaurai bon gré ainsi qu'à Messieurs du Chapitre.

Je suis tres parfaitement Monsieur Votre tres humble et tres obeissant serviteur

(signé)

Bruxelles le 20 8bre 1768

à M^r L'abbé de Caudenberg

15 De oorsprong van deze geruchten blijft onbekend en de verspreiders anoniem.

16 Rijksarchief Brussel (Anderlecht), *Kerkelijk archief*, nr 6497, 20 oktober 1768.

Niettegenstaande de formulering hoffelijk en zakelijk is, is er toch vanwege de aartsbisschop een zekere wrevel waar te nemen.

Uit volgende brief is er duidelijk een escalatie in het geschil tussen beide partijen waar te nemen:

Messieurs

J'avois esperé que mes lettres que j'ai eu l'honneur de Vous écrire en date du 9 du courant auroient produis l'effet que j'en attendois ; mais il m'est bien sensible de me voir frustré de cette Consolation : ainsi Messieurs, l'interet de ma santé aussi bien que celui de mon honneur ne me permettent de garder un plus long silence, et sont les motifs qui m'excitent de Vous écrire la presente.

Je vous ai donné, Messieurs, dans mes lettres precedentes, des preuves indubitables de la sincerité demes sentiments, par les offres, que j'ai eu l'honneur de Vous ij faire, de renoncer dans la meilleure forme possible a toute dignité, tout office, ou Emplois de Votre Communauté ; j'en reïtere encore par cette les memes offres, si vous daignez Vous prêter à conclure a l'amiable ma juste supplique, et ij satisfaire en respectant les signatures de Votre Acte Capitulaire datté du 16 maij 1768 sur lequel l'équité de mes instances est fondée.

C'est avec confiance, Messieurs, que je me persuade que ceci suffit a Vous donner les plus grandes certitudes, que je n'ai, ni jamais eû d'autre motif d'être recu membre de Votre Communauté, que pour ij recouvrer ma sante, et qu'ainsi je ne suis aucunement accessible des vues ambitieuses, qu'un bruit enfanté par la Chimere ou par la malice vous a imposé.

Mais c'est de Votre propre aveu, Messieurs, que je viens d'apprendre une seconde source de Vos Refus, je veus dire, l'esprit brouillon et perturbateur, dont on m'a caracterisé : l'on a assurément voulu essayer si j'étois d'humeur pacifique en me donnant si belle occasion de remorquer ceux, qui Vous en ont imposez par cette calomnie. Je sais, Messieurs, que la malice abuse souvent de la credulité en avançant avec hardiesse des faits, qu'elle ne doit qu'a sa temerité ; mais qu'elle produise des preuves, c'est a ces titres seuls d'établir la Calomnie qu'elle allegue. Il faut donc qu'on presente des preuves de telle allegation, qui ne se suppose pas ; il faut meme des preuves

incontestables pour en soutenir la certitude, et tant qu'on n'en apporte pas c'est avec raison qu'on doit conclure qu'il n'ij a ni realité ni verité dans l'allegation : Or je defie a cet egard la plus maligne sagacité, et la plus exacte recherche d'en apporter la moindre preuve, ne craignant point d'en etre dementi, puisque le caractere d'esprit brouillon et perturbateur ne m'a jamais été reproché, et qu'on ne sauroit me faire des reproches meme de quelque vraisemblance a cet egard ; ce n'est que la Calomnie, qui par consequent a le merite de cette invention, et n'en doit sa naissance, qu'a la fecondité de l'imagination de mes adversaires. Je meprise d'ailleurs quiconque n'ose se montrer ; un raport clandestin n'est pas d'un honette homme : ainsi, Messieurs, daignez me produire mes Calomniateurs si habiles a se cacher a mes ijeux, et pour leurs entreprises temeraires je les convaincray, que ce n'est point impunement qu'on attaque et fletrise, soit par erreur ou par malice, la reputation de ceux, qui sont dans le droit d'ingenuité, la loi 4me au code de ingenuis et manunis: m'en guarantit tout le succet.

Or donc, Messieurs, cette allegation, qui est l'ouvrage de la plus malicieuse imposture, est odieuse par la seule calomnie qu'elle presente dabort, de la sa proscription doit etre certaine ; je vous en fait les juges, Messieurs, la justice de Vos Cœurs ne me laisse point de doute sur l'evenement, elle detruira les prejugués qu'ont etablis contre moij l'artifice et le mensonge en en imposant a votre bonne foij.

D'un autre costé, Messieurs, il est inutile que je m'arrete encore a detruire l'insubsistance de l'interpretation de pensionnaire que la Chicane veut Vous persuader de donner presentement au terme de Votre Acte : inter monasterii nostri Religiosos inquilinus: puisqu'il n'est que trop evident, que ce terme de Votre consentement, n'ij est exprimé que pour me recevoir chez vous en membre de Votre Communauté, et non comme pensionnaire : L'extrait que vous avez fait en Votre acte du livre de Jacques Le Pelletier qui vous a dicté cette formule me guaranti cette verité, puisqu'en adoptant les termes et consequemment le sens de cet auteur qui vous a servi de model pour votre acte, il enseignoit aussi que cette formule est d'usage pour un acte de consentement d'admettre un religieux d'un Ordre quelconque dans un autre Ordre plus relaché ; ce qui se trouve dautant plus evident, que c'est sur Votre Acte meme, que le S. Siege a depeché et donné

mes dispenses, et ainsi est censé avoir confirmé et interprété le mot inquilinus dans le sens que Le Pelletier lui donne ; quel mot d'ailleurs, chez aucun auteur Classique ni Lexique, n'a jamais signifié un pensionnaire.

Je laisse donc, Messieurs, a vos propres reflexions l'evidence d'equité de ma cause, persuadé que Vos seuls sentimens d'humanité vous induirons de preter vos secours a celui que l'on veut rendre la Victime de l'imposture. Ces sentimens me repondent deja de votre justice, que l'acte Capitulaire reclame, et dont vos signatures etablissent mes droits funt scripturæ ut quod actum est per eas probari possit dit la loij 4me de fid : instrum. donc Votre Acte est un acte escrit, et solemnelement ecrit, c'est afin qu'il fasse foij, ainsi rien ne le peut empecher. Votre acte prouve que le S. Siege m'accordant la translation, vous consentez de me recevoir au nombre de Votre communauté, et le fait est constant Vos signatures l'establissent, ainsi on en doit convenir, et s'ij tenir : statur instrumento et ei creditur : tous les efforts donc que mes adversaires tachent de mettre en œuvre pour faire echouer des pretentions si legitimes sont des efforts impuissants, ils n'empecheront pas que la justice declare executoire Votre acte, et hate ainsi le succes de ma cause si certaine par les seuls moiens de droits.

Je serois cependant mortifié, Messieurs, que je me vis obligé d'ij devoir recourir, puisque je ne souhaite que de Vous induire par la voie de la douceur et par les moiens pacifiques de realiser et effectuer a l'amiable Votre Acte de consentement, pendant que l'interet de ma santé m'est trop a Cœur, et mon retablissement m'importe trop pour cesser de poursuivre la legalité des droits que vos signatures m'ont accordée.

Je Vous supplie donc tres humblement, Messieurs, par la presente de me faire la grace de vouloir m'honorer d'une Reponse Cathégorique a cet effet avant samedi prochain le soir, pour que des attentes ulterieures ne me fassent point perdre le tems si preceux a mon retablissement, dans la confiance que je ne serai point obligé par un refut de votre part de recourir malgrez moi aux moiens que la justice de ma cause reclame, et que plus de 10 ans de langueur continuelle sont des guarants trop certains du besoin que la prologation de ma Vie aura de les implorer. N'apprehendez cependant pas, Messieurs, que Vos refus jusqu'à present aient alterez l'affection et les Vrais Sentimens de mon

cœur, qui sont toujours les memes envers Vous ; rassurez vous a cet egard ; mon attachement, ma sincerité, et ma reconnoissance n'ont point changez, et mes adversités presentes ne font qu'epurer mes sentimens pour vous : Si je ressent vivement vos refus, je les attribue plutot aux impostures de mes adversaires, qu'a quelque mauvaise volonté de votre part, persuadé que quand j'aurai le bonheur d'etre chez vous, et que vous connoitrez par vous memes ma conduite, Vous ne pourez vous refuser de prendre part a toute l'amertume que la Calomnie m'aura fait souffrir. Entretems jai l'honneur d'etre du plus profond respect

Messieurs

Votre tres humble et tres obeissant serviteur

Fr. Bernard Truijts Chart :

Bruxelles ce 26 8bre 1768

Deze keer is blijkbaar de maat vol bij dom Bernardus. De toon van zijn schrijven, die voorheen nogal smekend was, wordt nu zelfs rond-uit agressief. Hij bevestigt hierin wat hij sinds het begin steeds heeft beweerd nl., dat alleen zijn gezondheidstoestand de reden is waarvoor hij zijn mutatie vraagt en hij voegt eraan toe dat hij de interpretatie weerlegt die de kanunniken geven aan het woord *inquilinus*. Volgens hen beduidt dit dat zij hem maar een tijdelijk onderkomen moeten geven t.t.z. totdat hij een goede gezondheid heeft herwonnen zodat hij dan een definitief onderkomen zou kunnen vinden in een of ander klooster. Hij daartegenover, beweert dat deze formulering zegt dat hij definitief moet opgenomen worden als volwaardige religieus in de abdij van Sint Jakob op de Koudenberg, en hij eindigt met te dreigen deze zaak voor het gerecht te brengen indien zij niet bereid zijn gans de zaak in der minne op te lossen!

Dat dit geen loze dreiging is wordt bevestigd door de brieven die hij richt naar het bisdom om de verschillende documenten die hij voordien opstuurde terug te vorderen, die desnoods kunnen dienen om zijn zaak te verdedigen bij de Raad van Brabant. Zijn beslissing ligt dus blijkbaar vast: hij zal naar het gerecht stappen om gerechtigheid te bekomen in deze stilaan pijnlijke en aanslepende zaak.

Een maand later, nl. op 24 november, richten de abt en het kapittelgeneraal volgend schrijven naar de Raad van Brabant. Daaruit blijkt dat het de broer van dom Bernardus is die optreedt in zijn naam :

Wij ondergeschreven Prelaet ende Religieusen der Abdije van Caudenberg binnen Brussel capitulariter vergadert sijnde more solito prelectute gehadt hebbende van de brieven van daegsel in den souverijnen Raede van Brabant verworven wegens Sr Arnoldus truijts fabricateur en coopman van laekens vinnen de voors: stadt, verclaeren mits desen te committeren J. B. Droesbeque procureur postulerende voor den voors. Raede om in onsen naam ende van onsen t'wegen te compareren op den 25 9bere 1768 ten acht uren des s'morgens voor ende ten huijse van den heere Raet ende Commissaris Viron, ende aldaer in onsen naem te versoeken visie van de originele brieven van Daegsel cum Annexis mitsgaders tot definitief vervolgh der voors: saecke ende debatten ingevalle daer uijt te resulteren alles onder obligatie ende renuntiatie als naer rechten actum binnen Onse voors: Abdije ter gewoonelijcke plaetse capitulair. Desen 24 9ber 1768. Was onderteeckent
Nicolaus Cloquet abt van Coudenbergh
Nicolaus Joannes Can: et prior
J. Rogge proc van Coudenbergh
Jacobus Coomans can: et pbr
J. B. De Wannemaecker Vic
A. Van Lier C: R:
M. De Neufforg C: R:
P. De Francquen can: et Pbr
Guilielmus fr. Spinael Can: et pbr
P. J. Le Cler Can: et pbr

De zaak is nu aanhangig bij de Raad van Brabant en op 6 maart 1769 wordt het proces-verbaal opgemaakt van de contradictorische debatten die in deze zaak werden gehouden, te weten:

Verbael

D'heer Arnoldus Truijts fabricateur ende coopman in laeckens binnen dese stadt Brussele Impetrant

Den eerweerdigen heer Prelaet ende Religieusen der abdije van St Jacob in Caudenberg binnen de selve stadt gedaeghde

Den 25 9ber 1768

Nuwens voor den Impetrant doet blijcken van sijne brieven dan daeghsel alhier te hove becomen in date 23 deser gearapheert Streth: onderteeckent F. J. Mostinck ende gesegelt in forma, ende alvolgens de selve proponerende doet verhaelen den geheelen inhoudt dier, ende onder emploi van de redenen vervath in de voorschreve brieven concluderende contendeert ten eijnde bij vonnis van desen souvereijnen hove sal worden verclaert, dat de gedaeghde, met hunne acte capitulair gevoeght bij copije authentieck aen de voorschreve brieven sub n° 2° den broeder des Impetrants met naeme Bernardus Truijts geprofesten religieus ende priester der heeren Cathuijsers in het clooster binnen dese stadt, hebben aengenomen als religieus in hun clooster tot het doen van sijn noviciaet, ende dat sij ingevolge ende tot uijtwercksel van dien gehouden sijn den selven promptelijck in hun Clooster ende tot de cleedinge van hun order te admitteren, de ged: des noot daer inne condemnerende met costen ofte anderssints &c.

Ende voorts om redenen bij de voormelde brieven vervath soo versoect hij Nuwens dat ons commissarissen alsnu gelieven te disponeren op het versoeck in de voors: brieven gedaen van in dese saecke te moghen procederen van drij tot drij daegen met corte ende peremptoire termijnen de ged:, ingevolge de mondelinge prefixie van ons eersten commissaris hier toe gedaeght met leveringe van copije der voors: brieven per primarium ut constat.

Droesbeque voor de ged: ingevolge sijne procuratie waer van hij aen Nuwens ad primam sal visie doen, versoect visie der hier boven geproponeerde brieven van daeghsel cum annexis ende dagh geheel ende ongeprejudicieert in alles ad 8°.

Nuwens doet aen Droesbeque de versochte visie ende debatterende den dagh ad 8° bij den selven versocht, sustineert dat den voors: dagh sal wesen ad 3um, versoeckende daer op andermael dispositie.

Droesbeque seght dat de ged: sigh alhier ged: vinden van op gisteren avont tegens op heden ten 8. uren, ende alvolgens nauwelijcx den tijdt heeft gehadt van te overlesen de brieven van daeghsel des Impetrants, ende abstract dat hier geene materie en is van te procederen de 3° ad 3um, soo ist eventwel seker dat daer op niet en can gedisponeert worden ten eersten daege dienende, de ged: ongehoort, quare soo persisteert hij

Droesbeque in sijnen versochten dagh ad 8°.

Nuwens seght dat het daegement aen den heere eersten ged: is geschiet ingevolge de mondelinge prefixie van ons eersten commissaris van op gisteren ontrent vier uren naer noen, ende daerenboven den selven heere benefens sijne religieusen sijn van over lange over den aenstel deser saecke verwittight, ende hebben hun daer aen reets lange verwacht, soo dat het maer uijtvluchten en sijn het gene Droesbeque comt voorstellen dat de ged: nauwelijcx den tijdt hebben gehadt van de brieven van daeghsel te lesen, gemerckt dat tot het lesen dier geene alve ure tijds van doen en is, mits welcke andermael employerende de redenen tot accelleratie deser saecke, in de voors: brieven van daeghsel opgehaelt, soo persisteert hij Nuwens ut ante.

Droesbeque seght dat bij het daegement gesien wort wanneer de ged: van den acte deser saecke sijn verwittight geworden alvolgende debatterenede het geverbaliseerde van Nuwens persisteert in sijne versochten dagh ad 8°

Ende Nuwens ter contrarie

P: P: Habent Droesbeque sijnen versochten dagh ad 3um

Op 30 september vinden de twee partijen zich terug vóór de Raad. Advocaat Droesbeque verklaart samen met de monniken van St. Jakob op de Koudenberg het verbaal te hebben onderzocht, dat zij overtuigd zijn dat de aanklacht werd ingediend door de broer van dom Bernardus buiten deze zijn weten om, zonder zijn toestemming noch deze van zijn oversten. Daarom vragen zij dat de aanklager het tegendeel hiervan bewijst door officiële documenten.

Droesbeque hebbende laeten examineren de brieven van daegsel ende conclusie seght niet te gelooven dat den impetrant de voorhandige actie compt te moveren met kennisse van sijnen broeder geprofesten religieus in het order der Cathuijers en nog veel min met kennisse ende consent van sijne overste, dienvolgende om te prevenieren de multipliciteit van processen wort versocht dat den impetrant sal hebben te produceren ende overleggen behoorelijcke acte van aggreatie ende consent waer bij blijcke dat den impetrant de voorhandige saecke moveert met kennisse ende consent van sijnen broeder en des selfs overste mede brengende tot dien de voors: acte van sig te sullen reguleren ende te sullen gedraegen in alles ingevolge de vonnisse

in dese saecke bij desen souv: hove te geven sustinerende het selve te behooren met costen ingevalle ende aen Nuewens visie van sijne procuratie

Nuewens vert: copije ende dagh ad 3um

Op 2 december is het de beurt aan advocaat Nuewens om de door de tegenpartij aangehaalde argumenten te weerleggen. Hij zegt te moeten vaststellen dat de beklaagden blijk geven van kwade trouw. De broer van dom Bernardus heeft zich meermaals naar de abdij begeven met een brief waarin deze laatste hem wel degelijk vraagt zich voor zijn zaak in te spannen. Om de zaak niet langer te laten aanslepen legt hij het gevraagde document voor. Wat de toestemming van de oversten van de kartuizer betreft, deze is niet nodig want de zaak betreft niet de Orde van de kartuizers maar is ten privatieve titel voorgedragen.

Nuewens hebbende laeten examineren het verbael van Droesbeque van den lesten daege, seght dat de ged: blijven volherden van ter quaede trouwe voorts te gaen, also sij door Droesbeque seggen dat sij niet en gelooven dat den Impetrant dese actie soude aengesteld hebben met kennisse van sijnen geroerden broeder, ende noch veel min met kennisse ende consent van sijnen oversten, want de ged: en connen niet ontkennen onder eedt de Calumnia dat hij Impetrant voor den aenstel deser saecke menighwerfuijt den naem van sijnen broeder heeft geweest tot den eersten ged: ende hem selfs eenen brief van sijnen broeder heeft behandicht om de ged: metter minnen trachten te induceren van hunne verbintnisse te volbrengen, ende selfs heeft doen aenseggen, dat hij faute dier genootsaeckt soude sijn den wegh van rechten in te gaen, met een woort geseijt het is tegens hunne goede wetenschap dat sij seggen dat den Impetrant dese actie sonder kennisse van sijnen broeder soude hebben aengesteld, ende al was t'saecken dat sulex was, was geensints, soo moet Droesbeque weten dat het triviael is dat eenen broeder voor sijnen broeder sub cautione de rato can ende vermagh te ageren, den Impetrant ingevalle dese Cautie noodigh was, is bereet dese te doen, maer om de ged: seffens den mont te stoppen, soo visionneert hij Nuewens den originelen brief van den broeder des Impetrants hem van op 9 9ber lestleden geschreven, uijt den welcken gesien wort dat desen den Impetrant /: mits

alle demarchen ende vrindelijcke interpellatien tot ende aen ged: gedaen vruchteloos waeren geweest:/ heeft aensocht van de vervolginge van sijne saecke aen te nemen, ende hem te willen doen becomen op wat wijze het mochte wesen het uijtwercksel van sijne aenneminge breeder ter processe gevoert, mitsgaeders dat hij hem gedraeght ofte refereert tot allen het gene hij sal doen voorwaer dit vergenoeght meer als genoegh om te connen seggen dat den Impetrant heeft voldaan aen het leur versoeck der ged:; want aengaende de kennisse ende consent vanden oversten van den broeder des Impetrants dewelcke de ged: seggen dat den Impetrant soude noodigh hebben tot den aenstel deser saecke, is het notoir dat sulcx apocrief is, vermits den Impetrant dese actie tot sijnen privativen cost ende geensints ten coste van het Clooster ofte oversten van den broeder des Impetrants, ende het is selfs ridicul van te seggen dat den Impetrant, die ageert om de ged: te praemen tot volbrenginge van hunne obligatie ende verbintnisse, soude noodigh hebben tot het consent van den gemelden oversten, over sulcx is het lichtelijck om voelen dat de ged: het geroert versoeck eenighlijck hebben gedaen uijt insicht van dese saecke te dilajieren op hope van den tijdt der dispensatie te doen vervallen, ende bij dien middel hunne obligatie te illuderen, diensvolgens debatterende de meer reste van het verbael van Droesbeque bij irrelevantie, ende onder employ van den gevisionneerden brief ende offer hier vorens gedaen, sustineert hij Nuewens aen sijn leur versoeck te hebben voldaan, ende daer mede te moeten gestaen, ende dat Droesbeque alsnu, uijterlijck ad 3^{am} ten principaelen sal hebben te contesteren ofte te doen ofte te seggen op pene van absolvet versteeck ende recht cum expensis restituerende aen Droesbeque sijne gevisionneerde procuratie, den selven hier toe ged: per Ceuppens loco primarij ut constat Droesbeque versoeckt copije van den bovenstaenden verbaele ende dagh geheel ende ongeprejudicieert in alles ad 8° Nuewens debatterende den dagh bij Droesbeque versocht sustineert dat hem sal worden geordonneert van ten principaelen te contesteren ad 3^{am} op pene als voren cum expensis Droesbeque persisteert simpliciter in sijnen versochten dagh ad 8°

P:P: Habeat Droesbeque sijnen versochten dagh ad 3^{am}

Op 14 december is advocaat Droesbeque terug aan de beurt en zegt verwonderd te zijn over de verklaringen van de aanklager: hij moet toch weten dat, om een proces in goede banen te leiden, men officiële stukken moet kunnen voorleggen, al was het maar om later betwistingen te voorkomen, zeker in dit geval, wanneer het een zaak betreft die behandeld wordt via tussenpersonen en er beslissingen zouden kunnen genomen zijn buiten het weten van dom Bernardus.

Droesbeque hebben laeten examineren het verbael des Impetrants vanden 2 deser, seght dat den Impetrant ten deser om ter goeden trouwe te procederen, in een goet order sulex behoert te doen, want hij en can niet ignoreren wat soorte van actie hij ten desen moveert dat de selve sive bene sive male geintenteert, mere personeel is inden hoofde van eenen derden persoon, den welcken als ten deser souden kennisse ende permissie van sijne oversten inhabel is in judicie per se vel alium te staen, welcken oversten Certo Certius sijnen Religieus, ten dien eijnde soude qualificeren ende authoriseren bij al dien hij eene gefondeerde actie te vervolgen hadde, waeruijt den Impetrant voor eerst can besluijten dat hij niet alleenelijck ongequalificeert, maer ten desen ageert, ongedestitueert van d'actie waertoe hij concludeert, want hij en heeft notoirelijck geen paert nog deel in het gene hij vraeght en sustineert, ende dat meer is, hij en can der nog paert nog deel in hebben voor sijnen Broeder offte met den selven een en den selven persoon gereputeert worden dusdanighlijck dat de cautie de rato daer hij met sijn verbael van spreckt ende mede sustineert te moeten gestaen ten desen onvoldoende is; want behalvens dat diergelijcke offers en prestatien in geen gebruijck en sijn, is te considereren dat desen offer ende effectueringe selffs van dese cautie maer en soude respicieren de Costen ten desen te geveijsen en geensints het principiael waerin den Impetrant nog sijnen Procureur paert oft deel is hebbende, dog hier valt wat meerder ingesien te worden, de ged: die teenemael aversie hebben van de procedure vermeijnen dat het vonnis offte vonnissen in desen bij den Hove te gedraegen geensins en soude dienen om bij middel den selve hun connen te bedienen tegens des Impetrants broeder voor exceptie, in cas naer uijtinge van saecke desselfs capricie een tweede procedure tegens de ged: voorneemp te intenteren, waer uijt de Impetrant over sulex voorders can besluijten dat den Brieff aldaer gevisioneert nog niet

genoeg en is, want boven dien dat desen buijten d'authoriteit en kennisse van sijnen oversten is geschreven ende niet anders en verbelt als een naeckt versoeck gedestitueert van de noodige authorisatie tot het inspannen van de actie dewelcke ten desen door den Impetrant gemoveert wort, is nog te bemercken dat den selven geen mandatum en behelst, noghte daer bij des Impetrants broeder verclaert sig te sullen houden ende te gedraegen aen de Vonnissen van dit Souv: Hoff in dese saecke te geven al aveneens, al offte des Impetrants broeder ten desen naer behoorelijcke authorisatie en kennisse van sijne overste sellfs in Lite den Impetrant was gelijk versoght is daerom gelijk men niet anders en soeckt als den Impetrant vanden wegh van Chicane affteleyden ende niet soo seer en tracht als van dese ongefondeerde saecke des Impetrants ontslaegen te sijn, soo wort versoght gelijk bij het voorgaende verbael der ged., dat den Impetrant sal hebben overteleggen behoorelijck mandatum van sijnen Broeder met maght van substitutie tot den aenvanck en vervolg der voorhandige saecke faute van welcke hij Drosbeque versoeckt oorloff vanden Hove offte alsulcke profejt als naer Rechten ende dat den Impetrant om hier aen contrarie te willen sustineren ende daer bij te persisteren gelijk hij met sijn verbael compt te doen, sal verclaert worden niet gefondeert nochte ontfanckbaer ubique met costen ingevalle

Drie dagen later is het terug advocaat Nuewens die tussenbeiden komt. Hij is misnoegd over de houding van de tegenpartij. Zij komt niet ten goede aan het herstel van de kartuizermonnik. Het blijft hem ook een raadsel waarom de tegenpartij blijft aandringen op het voorleggen van een officiële procuratie. Wat de toestemming van de oversten van dom Bernardus betreft, verwijst hij naar een voorgaand proces waarbij een ingezetene dezer stad, aanklacht had ingediend in naam van zijn broer, religieus in de abdij van Dielegem, zonder de toestemming van vader abt. De zaak werd nochtans in zijn voordeel beslecht. Ook is hij er van overtuigd dat de gedaagden er van bewust zijn, maar er alles aan doen om van de oversten van dom Bernardus te bekomen zijn overgang te verbieden: men kan inderdaad best begrijpen dat de oversten van beide orden overeen zouden zijn gekomen de zaak in het nadeel van pater Bernardus te beslechten. Waarom zouden de kartuizers zich willen ontdoen van zulk een goede onderdaan en zich de kosten van een proces op de nek halen! Maar, zegt meester Nuewens, men

moet toch niet vergeten dat de Heilige Stoel, bij pauselijke bul, zijn toestemming heeft gegeven voor de transfer van dom Bernardus en dat dit toch niet zou kunnen gebeurd zijn buiten het weten van het Brussels kartuizerklooster!

Nuwens hebbende laeten examineren het verbael van Droesbeque van den 14 deser, seght dat het hem seer qualijck past van te segghen als dat hij den impetrant tracht van den wegh van chicaenen aff te leijden alsoo alle sijne onderneminghen tot hiertoe niet anders uijtmaecken ofte en sijn als chicaenen, voorwaer de meesters van Droesbeque die ten uijtersten verwittight sijn dat den broeder des Impetrants geene herstelltenisse sijner gesontheit te hopen en heeft soo lange hij de strengheijt van het order der Cathuijsers moet achtervolgen, souden moeten hunne chicaenen besnijden, alsoo sij wel moeten weten dat sij sijn herstelltenisse verschuijven, ende misselijck hem de selve voor altijd sullen beletten, niettemin men sal dit voorders onverlet laeten vreesende dat het verloren aerbeijdt is het gene men hun hier aengaende sal voorstellen Cæterum het is een vreemt gedacht van alhier te willen onderscheidjen dat den Impetrant alhier moveert eene actie personeel, want men defieert aen de gedaeghde uijt dese onderscheijdinghe eenighen scheijn van een argument t'hunder intentie te connen voorstellen, ende het is oock vervremt van de goede rede van te willen aenhouden dat den broeder des Impetrants soude moeten hebben het consent van sijnen oversten, op dat hij impetrant dese actie soude mogen aenstellen, de gedaeghde sijn sekerlijck indachtigh dat Sr Jacobus Borremans innegesetenen borger deser stadt nu twee jaeren salvo justo geleden, voor sijnen broeder geprofesten religieus der abdije van Dilighem sonder kennisse, wete ende sonder consent van den abt alhier in desen Souvereijne Raede requeste heeft gepresenteert ende in sijne saecke heeft getriumpheert, van gelijcken soo magh den Impetrant alhier voor sijne broeder sonder consent van sijnen oversten ageren, ende hopen oock te triumpheren.

Nochte het en maect geen differentie dat ditto Borremans ageerde tegens den oversten ofte abt van sijnen broeder, want ingevalle het consent de essentia ad validitatem iudicii soude verheijtscht worden, soo de gedaeghde tegens alle grondregels van rechten willen doen gelooven, soo soude ditto Borremans

oock hebben moeten gehad het consent van den oversten van sijnen broeder, was het niet van den abt van Dilighem soo was het van hunnen pater Abbas, nochtans soo en heeft hij sulckdaenigh consent niet gehad, ende des niettegetstaende heeft ditto Borremans in sijnen huijsch getriumpheert: dat autem de gedaeghde willen dat den Impetrant soude hebben het consent van den oversten van sijnen broeder, is niet om dat dit consent noodigh is, maer omdat sij wel weten, als sijnde met den oversten van den broeder des Impetrants overeen gecomen van het selve consent te wijgeren, dat hij het selve niet gewillighlijck sal becomen ende dat den broeder des Impetrants tot het becomen van dit consent tegens sijne overste soude moeten een proces uijtstaen, ende dat ondertusschen den tijdt geprefigeert om het uijtwercksel van sijne dispensatie ofte bulle te genieten soude overstrecken sijn: als men de naturelijcke rede wilt plaetse geven dan voelt men dat den oversten van den broeder wijgerachtigh sal sijn van sijn consent te geven, want ten eersten hij sal sijn oertuijght vinden dat den broeder des Impetrants overgaende tot het order der ged: hij een goet subject quijt worden ende hij sal sekerlijck segghen dat hij het clooster in geene moeilijkheden ende costen moet brengen om een subject quijt te worden ende de gedaeghde mede te voorsien; voorts het is oock eenen regel monacael quod religiosus qui recurrit ad principem sit excommunicatus, hoe wilt dan den broeder dit gevraeght consent becomen, bovendien de gedaeghde sijn oertuijght dat den broeder des Impetrants van den Stoel van Roomen heeft verworven de dispensatie ofte bulle van uijt het order der Cathuijsers te mogen overgaen tot hetgene der gedaeghde ende dat het tot uijtwercksel dier, ende van de aenneminghe ofte verbintnisse der gedaeghde is dat den Impetrant primo die serviente heeft geconcludeert; men supposeert, voor soo veel de gedaeghde sulex behooren te weten, dat sij oock oertuijght sijn dat den Stoel van Roomen die dispensatie ofte bulle aen den broeder des Impetrants niet en heeft vergunt sonder voorgaende consent van den oversten der Cathuijsers.

Dit consent autem is, ofte dient tot volle uijtwercksel van de geroerde dispensatie ofte bulle, vervolgentlijck soo is het oock relatief tot dese actie, alsoo de wijgeringe der gedaeghde eenighlijck belet het uijtwercksel der geroerde dispensatie ofte bulle, ende het is altijt waer te seggen dat den broeder des Impetrants

nogh het volcomen uijtwercksel van sijne bulle ofte dispensatie niet en heeft vervolgentlijck soo magh men segghen dat ingevalle den Impetrant noodigh hadde tot dese actie het consent van den oversten vanden broeder van hem Impetrant, was geensints, dat hij het gemelt consent heeft.

Wat voorders aengaet dat de gedaeghde hebben opgeworpen in opsichte van de cautie de rato, is men bedroeft sulckdaenige redenen te ontmoeten alsoo die wederspannigh sijn soo aen de grondregels van rechten als van het practijck, diensvolgens aght men onnodigh iets daer tegens bij te brengen, gelijk oock tegens hetgene sij gedaeghde hebben voorgesteld in opsicht van den brief bij het lest verbael des Impetrants gevisionneert, over sulex debatterende den voorderen inhoudt van het gemelt verbael van Droesbeque voor sooveel inbesonder niet genoeghsaem en soude sijn gerescontreert, bij irrelevantie ende uijtdruckelijcke ontkenenisse quatemus contra acceptando ea et singula quae pro, soo persisteert hij Nuewens als in fine van sijn verbael van den 2. deser sluijtende in dit debat versoeckt recht met costen sustinerende dat Droesbeque ad triduum insgelijcx in saecke sal hebben te sluijten ende recht te versoecken alias dat het debat sal worden gehouden voor gesloten ende recht gedaen op hetgene te hove is cum expensis den selven hiertoe gedaeght per primarium ut constat

Droesbeque versoeckt copije van desen verbaele en dagh ad 3^{uum}

Op 22 november staan de partijen terug voor de Soevereine Raad. Advocaat Droesbeque houdt voet bij stek. Hij blijft beweren dat noch de advocaat, noch de broer van dom Bernardus enig officieel document kunnen voorleggen, dat er van het bestaan van een Pauselijke bul geen enkel spoor is en dat het geval van de religieus van Dielegem in geen geval overeenkomsten vertoont met dit proces en er dus ook niet van toepassing op is. Te beweren dat er enige collusie zou kunnen zijn tussen de oversten van beide ordes is totaal onaanvaardbaar.

Droesbeque beantwoordende het verbael van Nuewens seght dat de feijten daer bij geposeert passim impertinent sijn tot dat voorhandigh debath, daeromme sal hij alleenlijck nog bemercken dat den Impetrant moet toestaen ende bekennen dat hij geen paert noghte deel en heeft noghte can hebben in de saecke welcke hij

ten desen tegens de gedaeghde moveert, mitsgaders in confesse is en blijft, dat den Religieus sijnen broeder niet gequalificeert en is van sijnen prior ofte oversten tot den aenstel van dusdanige procedure ofte daer van saltem doen blijcken en veel min om den impetrant te committeren tot de selve, het versoeck wegens de gedaeghde gedaen is des te meer ter voorhandige saecke noodig, dat den impetrant omni modo deficieert in de voordere versoecke door de gedaegde gedaen als mede moet convenieren met de gedaegde dat het vonnis ten principalen in dese saecke te gedraegen sijne craght ende uijtwercksel ipso invito niet en can tegens des Impetrants broeder den naergemelden Religieus; den cas van sekeren Borremans door den impetrant tot ondersteuninge van sijne capricie beroepen, is gansch verschillende aen den genen des questie, ende ten desen inapplicabel, des te meer men niet en siet wat exceptien aldaer gmoveert sijn, weder niet; ondertusschen accepteert men dat den impetrant moet bekennen dat dese gerequireerde authorisatie en consent aen sijne broeder den religieus manqueert, sijnde teenemael verdicht dat de gedaegde over dese materie met de oversten van desen Religieus geconvenieert soude wesen; daer en is daer over geen questie nog men kent ook geene bullen de welcke de impetrant ofte sijnen broeder tot het vervolgh der voorhandige procedure behoorelijck soudent qualificeren. de gedaegde blijven bovendien nog wel uijterlijck persisteren in het gene sij met hun voorgaende verbael ten opsichte van de cautie de rato aengeraeckt hebben, de jure en is de cautie de rato in de casen daer sij nog aengenomen wirt, inter confortes ejusdem htis voor de contestatie niet admissibel; niettegenstaende bedroeft sig den impetrant dat de redens bij gedaegde voorgaendelijck daer tegens gealligneert soudent pretense strijden tegens de grontregels van rechten, apparentelijck isser een nieuwe soorte van grontregels die voor den impetrant privativelijck gemaect en bekent sijn in dese materie.

Mits welcke debatterende den voorderen inhoud van het verbael van Nuewens als ter voorhandigen debatte onderstigh persisteert hij Drosbeque als voren met eijsch van costen &a

Op 28 december verklaart Advokaat Nuewens dat hij in zijn eis voor gerechtigheid voor dom Bernardus blijft volharden wat meester Drosbeque eveneens doet voor de tegenpartij.

Het hof treedt nochtans de eis tot voorlegging van officiële bewijsstukken door de aanklager bij en ordonneert dat zij deze binnen de drie dagen aan het hof moeten voorleggen, waarop Nuewens verklaart deze termijn onmogelijk te kunnen naleven en uitstel vraagt.

Op 22 februari 1769 legt advocaat Nuewens de gevraagde procuratie opgemaakt *bij copij authentiek* voor en hoopt dat deze zaak nu eindelijk in het voordeel van zijn cliënt zal beslecht worden.

*Nuewens doet aen Droesbeque visie vande procuratie vanden heere Bernardus Truijts bij copije authentieck, ende alsoo uijt de selve blijktt dat desen den impetrant heeft volmachticht om dese saecke ten definitiven te vervolghen, cum ratishabitione actorum et agendorum, soo heeft hij impetrant voldaeen aen het appointement op de leste verbaelen gevolght, versulex soo sustineert hij Nuewens dat Droesbeque aen het selve insgelijcx voldoende, infra triduum alsun sal hebben te contesteren, op penen van absolvēt versteck ende recht den selven hier toe gedaeght per primarium ut constat.
Droesbeque versoeckt dagh ad 3um.*

Uit wat advocaat Droesbeque op 6 maart tegenargumenteert blijkt o.i. dat Nuewens gelijk heeft wanneer hij beweert dat de beklagden alles doen om de hele zaak op de lange baan te schuiven want nu, na zo te hebben aangedrongen op de officiële procuratie van dom Bernardus beweert hij dat deze laatste, door de intrede in een religieuze orde en beloften te hebben afgelegd, afstand heeft gedaan van alle wereldse rechten en dus juridisch niet meer bestaat! Te meer voor wat de toestemming die door de congregatie van Rome werd toegekend om deze zaak tot een goed einde te brengen, valt er op te merken dat een religieus zich niet mag wenden tot een buitenlandse instantie maar dit moet doen bij de oversten van zijn klooster. Beklaagden oordelen dat er van enige officiële procuratie geen sprake kan zijn.

Advocaat Nuewens verklaart hierbij van zijn positie niet af te wijken en dat hij genoegzaam de goede trouw van de eisers heeft bewezen. Dezelfde dag nog begeeft hij zich, met een brief en alle bewijsstukken, naar de abdij van St. Jakob op de Koudenberg om te weten of de kanunniken bereid zijn ondergetekende op te nemen in hun abdij, hem het jaar probatie toe te kennen en zijn noviciaat te laten beginnen. De Apostolische notaris verklaart in deze brief dat hij door de abt niet werd

ontvangen wegens diens ziekte en dat hij zich tot de prior heeft gewend. Deze heeft hem te woord gestaan en akte genomen van de aanvraag, die hij niet kon beantwoorden alvorens het te hebben voorgelegd aan het kapittel, dat in de namiddag zou gehouden worden. Hij zou diens besluit schriftelijk overbrengen.

“s ils [les chanoines] entendent de recevoir le soussigne a la veture de leur abbaïe et monastere de meme qu’a l’année de probation, pour en consequence commencer son noviciat reel corporel et actuel. dans leur abbaïe et monastere et de leur laisser copie de cette procuration, et sij transporter ensuite le lendemain pour avoir due et cathégorique reponse a sa susdite Requisition, et au cas de refus delai ou reponse non cathégorique de protester en sa dite qualite in forma juris de sa diligence, dommages et interets resultés ou a resulter de leur refus, delai ou reponse non cathégorique, comme il appartiendra, et de faire tout ce quil sera necessaire en cas pareil, le chargant d’en donner sa due relation, pour servir au soussigné de et comme il trouvera convenir fait a Bruxelles ce 6 mars 1769 etoit signé F. Bernard Truijts Chartreux

Le soussigné Notaire Apostolique relate par cette de s’etre transporté le 6 mars 1769 a l’abbaïe de St Jaques de Coudenberg dans cette ville de Bruxelles et ne pouvant parler au tres Reverend abbé de ladite abbaije a cause de sa grande maladie aije parle Monsieur le Prieur et aiant a icelui fait prelecture de ma commission ci dessus lui aie en madite qualité fait la demande y reprise et insinué copie authentique de l’avant dite Commission, lequel m’a donne pour reponse que le lendemain matin il auroit fait assembler tous les Religieux de ladite abbaije au Chapitre et que l’apres midij il me donneroit leur reponse par escrit”

De dag nadien keert hij terug naar de abdij om er volgend antwoord in ontvangst te nemen:

“Puis maijant derechef le 7 du meme mois de mars rendu a ladite abbaije et ij .....de la maladie du tres reverend Abbé parlant a monsieur le Prieur lui aije demandé dans ma dite qualité reponse cathégorique sur ma predite demande le quel

en presence de Mr Labus Religieux de ladite abbaije m'a donné pour Reponse: que pour cette question ils sont en proces au Conseil Souverain de Brabant et quil donnoit cette reponse pour et au nom de toute la communauté, ce qu'ayant recu pour refus ou reponse non cathégorique aije en madite qualité de Notaire apostolique protesté in formâ juris de la diligence du requerant, ainsi que des dommages et interets resultés et a resulter de leur refus ou reponse non cathégorique, Cette servant de Relation de Requisition faite a Messieurs L'Abbé et religieux de l'Abbaie et monastere de St Jaques de Coudenberg en date du 6 de mars de cette presente année; de meme que la copie de sa relation de la reponse faite par lesdits Messieurs Abbé et religieux, pour notifier a sa ditte excellence, que le soussigné a fait tous devoirs possibles pour parvenir a l'effet de sa ditte Bulle, et ainsi quod non Steterit per Se, que le terme de six mois determine dans la susdite Bulle va expirer, Sans que ladite Bulle ait été mise en execution et a ces raisons de reclamer, en sa dite qualite de Notaire apostolique, aupres de sa dite excellence comme deleguée du S^e Siege, pour l'execution de la dite Bulle de Translation contre les delais et refus des susdits Messieurs Abbé et Religieux de Couden Bergh pour la conservation des droits du soussigné et de laisser copie de cette a sa dite excellence, et de lui donner due Relation de la Commssion et exploit comme il appartiendra, fait a Bruxelles ce 8 mars 1769 etoit signé Fr. Bernard Truijts Chartreux

*Concordantiam cum originalibus attestor
G: Nuewens Notaris Apostolicus”*

De kanunniken wijken dus niet af van hun besluit om dom Bernardus niet toe te laten in hun gemeenschap en dat het aan de Soevereine raad zal toekomen om over deze zaak te beslissen.

Op 20 maart leggen beide partijen nogmaals hun standpunten voor aan de Raad die haar standpunt, na deliberatie, zal voorleggen; wat gebeurt op 27 juni 1769. Hun besluit luidt als volgt:

... que les Accusés ont, par acte capitulaire du 25 novembre 1768, accepté le prénommé Bernard Truijts, religieux profès et prêtre des chartreux au couvent à l'intérieur des murs de cette ville, fasse son noviciat comme religieux dans leur couvent,

et que par conséquence, en vertu de quoi ils sont d'admettre promptement celui-ci dans leur abbaye, etc...

Men kan zich best voorstellen wat de vreugde van dom Bernardus Truijts moet geweest zijn bij het vernemen van dit besluit. Het moet in deze momenten van euforie geweest zijn dat hij, twee dagen later, volgend schrijven richt naar de aartsbisschop:

Monseigneur

C'est avec la plus respectueuse soumission, que je prens la liberté d'annoncer a Votre Excellence le bonheur, que j'ai de voir approcher la fin de mes disgraces, puisque le tout étant arrangé avec les Messieurs de Coudenberg, ils m'ont fait la grace de me recevoir a l'habillement pour commencer immédiatement mon noviciat dans leur Abbaïe, ce que doit déclarer a Votre Excellence le contenu de la lettre de Mr L'Abbe, que Mr Vandernoot mon Avocat avec mon frere Porteurs de cette, ont l'honneur de remettre a Votre Excellence, conjointement avec ma requette en consequence

Dezelfde dag schrijft ook de abt van St Jakob op de Koudenberg naar de aartsbisshop. De toon is veel minder geestdriftig :

Monseigneur

Malgré toute la repugnance de notre Communauté pour la reception du pere Truijts il vient d'etre admis au noviciat chez nous capitulairement et ainsi il pourra venir quand il plaira a Votre Excellence de mettre la Bulle de Rome en execution. j'espere, Monseigneur, que vous nous ferez la grace d'etre persuadé que le parfait devouement que nous aurons toujours pour votre Excellence fait aujourd'hui le bonheur du pauvre pere Truijts

J'ai l'honneur d'etre en tres profond respect et avec la plus humble soumission

Monseigneur

*Votre tres humble et tres Obeissant serviteur
... Warnots Abbé de Coudenberg*

De volgende dag, na een nachtje slapen, beslist Bernardus nogmaals naar de aartsbisschop te schrijven. Hij is er blijkbaar nog niet helemaal gerust in.

Monseigneur

Les gracieuses bontees, Monseigneur, dont Votre Excellence a daigné me combler en plus d'une occasion me font esperer avec confiance qu'Elle daignera me pardonner l'importunité avec laquelle je la supplie tres humblement de vouloir bien m'accorder la grace d'une prompte expedition, et daigner ainsi preter les secours pressants, que demande la conservation de ma vie, pour pouvoir hater l'execution de mes Bulles, avant que la mauvaise volonté de mes adversaires tachent de mettre en œuvre quelque nouvel obstacle, dont j'ai eu le malheur d'éprouver deja depuis si longtems les funestes effets.

C'est a ce sujet, Monseigneur, que Mr l'Avocat Vandermoot et mon frere prennent la liberté de s'adresser en personnes a votre Excellenccce pour qu'ils puissent etre eux memes les porteurs de l'expedition de mes bulles avant que l'acceptation des Messieurs de Coudenbergh faite en ma faveur transpire et pour quelles raisons Mr l'Abbe a arrangé de me recevoir demain en son abbaïe, en cas q'il plaise a Votre Excellence de me faire la grace d'expedier aujourd'hui l'execution de l'indult de ma translation, etant presentement pourvu du consentement formel tant du superieur de l'ordre a quo que de celui de l'ordre ad quem, ce que les porteurs de cette auront l'honneur de remettre a Votre Excellence.

Enfin, Monseigneur, le terme de mes Malheurs dependant des gracieuses bontées de Votre Excellence, c'est avec la plus respectueuse soumission que je supplie les secours pressants que demandent mes lancements(!), et les prompts effets que les circonstances de mes disgraces exigent aussi la reconnoissance infinie que j'en conserverai ne cederai jamais au profond respect et au parfait devouement avec lesquels j'ai l'honneur d'etre et serai toute ma vie

Monseigneur

De Votre Excellenccve

Bruxelles

Le tres humble et tres

Ce 30 juin 1769

Obeissant Serviteur

Fr Bernard Truijts Chart:

Dit is de laatste brief betreffende deze zaak die we aantreffen in de archieven van Brussel en Mechelen.

In een register¹⁷ met alle evenementen die zich hebben voorgedaan in de abdij van St Jakob op de Koudenberg en dat werd bijgehouden tot 1781 leert men ons dat Bernardus Truijts er zijn noviciaat heeft gedaan en dat hij er een jaar later kanunnik werd. Nergens in dit register vinden we melding van een bekleding van een of ander officiersfunctie.

In 1783 werd de abdij afgeschafte door het edict van keizer Jozef II. In 1786 wordt er een lijst¹⁸ opgemaakt van de nog aanwezige kanunniken maar van ene Bernardus Truijts vinden we geen spoor meer terug. Is hij ondertussen overleden? Het zou kunnen, maar wij hebben geen enkel officieel dokument teruggevonden die dit kan bevestigen.

Besluit:

Het is merkwaardig dat juist de abdij van St Jakob op de Koudenberg zo weigerachtig is om de overgang van een kartuizer tot haar gemeenschap toe te staan; meestal staan kartuizers een overgang, op enkele uitzonderingen na, nooit toe. Ook merkwaardig is het feit dat de kanunniken de aanbevelingen van de aartsbisschop naast zich neerleggen. Waarom dan deze negatieve houding? Men kan er alleen

---

17 Rijksarchief Brussel (Anderlecht), nr 6494, *Abdij van St Jakob op de Koudenberg*, Lijst van de religieuzen, met datum de professie, promotie en van overlijden, 1636-1781 :

Die 1 Mensis Julii 1769 investitus est habitu nostro, deposito carthusianorum habitu R.P. Bernardus Truijts pbr professus ord^s Carthusianorum conventus Buxelensis, anno ætatis suæ 33° natus in parochia D. Gudulæ 8° martii 1737. nomen in Baptismo accepit Albertus, Carolus, Ferdinandus

Exc^{ms} ac Rev^{ms} D^{ms} Archiepiscopus Mechliniensis autoritate apostolicâ ipsi factâ per bullam Clementis pp. XIII datam Romæ quarto idus septembris 1768. habito consensu superiorum ord^s carthusianorum et nostro dispensavit cum dicto fratre Bernardo Truijts per litteras Mechliniæ datas die 30 junii 1769 concessitque et indulxit ut relicto ordine Carthusian : ad ordinem Can : Reg : transiret et ad abbatiani nostram. hîcque peracto anno probationis cum effectu sib novæ religionis jugo vitam transigere posset, privilegiis ordinis gaudens, non tamen beneficia nostra aut pensiones possiderê valeret.

Die primâ julii 1770 professus est.

18 Rijksarchief Brussel (Anderlecht), nr 6673, *Abdij van St Jakob op Koudenberg*, Dossier met lijst van het aanwezige personeel in de abdij in 1786.

maar naar gissen. Dat dom Bernardus in het kartuizerklooster niet verder mocht verblijven omdat hij moest vlees tot zich nemen om te kunnen overleven, kunnen de kartuizers als reden naar voren brengen omdat dit uitdrukkelijk door de *consuetudines* nooit wordt toegestaan. Is de weigering van de kanunniken misschien ingegeven doordat dom Bernardus zó zwaar ziek was dat zijn onderkomen in de abdij een financiële dobber zou betekenen voor haar? Hij spruit nochtans voort uit een welgestelde Brusselse familie. Dat hij eventueel “carrière” wilde maken bij de kanunniken zullen we nooit te weten komen. Uit het register van de abdij blijkt dit niet het geval te zijn. Nooit wordt zijn naam vernoemd bij een benoeming van een officiersambt.

Bijvoegsel I

[Rijksarchief Brussel (Anderlecht), Kerkelijk archief, nr 6497, s.d.].

Propria requisitione RR. PP. Superiorum Visitoris et Prioris Patrum Carthusianorum
Conventus Bruxellensis

Omnibus R. P. Bernardi Truyts morbi circumstantiis exacte examinatis et rite pensatis patet R. Patrem vix absoluto Religionis vitæ rycocinio graviter conflictatum fuisse axcerbissimo rhumatismo, qui omnibus tentatis remediis efficaussimis mansit contumax, licet thermæ aquis gravenses (?) magno conventus dispendio adhibitæ profuisse viderentur nihilominus hyemali tempore semper idem malum recruduit simmulque pectus tussi ferina conquassando musculos inservientes respirationi acrimonia rhumatica irritando morbus in tuto (?) increvit ut jam nullum sit dubium quin Rægrotans labore vera taba ex pulmone suppurato post ter repetitam cruoris exsecrationem, videturque eoquidem usque invaluisse malum ut projectio virium, tussis molesta, respiratio difficilis febris lenta, urinæ lixiviosæ cum sedimento lateritio et corporis consumptio statum pessimum indicent. Optimum fore arbitamur ut sapientia (?) non negligentur auxilia. 1° ut puro, campestri et perflato (utatur ?) ære nativo. 2° ut indies vectione rhedæ quantum vires ferre poterunt corpus exerceat, si nihil obstet equitationem præferimus tamquam remedium specificum a celeberrimis medicis clinicis deprædicatum. 3° lactinia pro cibo et medicamento inevitabilia sunt. Quo tenuius lac eo (..... onleesbaar) existimamus, hinc lac fæmineum ex ubere suctum foret eligendum illud a veteribus medicis etc. Si tamen egroti fastidium, ordinisque constitutiones huic obstant lac assininum tempore vernali in usum ducatur, interea mane et post meridiem lacte vaccino uti incipiat cum aquis setteranis methodo congruo. 4° legumina mollia (moviloaginosa ?) non austera neque acida proponimus, absint pisa sicca, fabæ et poma terræ, pisces ere induratass damnamus præterea salmones, anguillæ, omniaque edulia quæ rancescunt vel facile putrescunt exulentur. Ostrea tamen specificia suademus. Pisces testaceas ex his quoque rite præparata juscula possunt experiri, cum carnes sint odiosæ juxta (?) regulam Carthusianorum. 5° pro potu sit decoctum hordei citratum cum lacte vaccino et paucillo (sautari ?) edulcoratum. a cerevisia abstinendum ast donec maneat in lactis usu. Vinum conceditur malvaticum secundum medici ordinariis præceptum prudenter et moderate sumptum. 6° Non tenetur interesse choro. 7° corporis medicatio vix nuncupabitur, si vehementes animi et spirituum omnialium motiones non præcaveantur, graviora sunt ac periculosiora animi quam corporis mala. Verum omnia in cassum tentabuntur si egrotus et astantes una cum medicis morbo non reluctantur. Quod unanime nostrum iudicium etc. signatum

Houton, Van bellighen, Marret ordius (niet gedateerd)